

Prefatio

veteris testamenti. Considerandum q̄ sicut libri prophetales i
veteri testamento sunt ultimi fm ordinem quem habent in bi
blijs nostris communiter. nam apud iudeos est aliter. licet au
tem libri Nachabeor̄ ponantur in biblijs nostris post libros p
phetarum: tamē nō sū de canone: fm qd̄ dicit Hiero. in plo
go galeato: qui premittitur libris Reg. et ideo inter libros ca
nonicos veteris testamenti libri prophetales sunt ultimi sic di
xi. et similiter inter libros novi testamenti liber Apocalypsis ē
ultimo. vñ potest exponi illud quod dicit Jobls. xxi. Nam
festauit se iterū iesus ad mare tyberiadis. Ad cuius intelligē
tiā sciendū q̄ locus aliquando accipitur pro habitantibus in
ipso. sicut dicitur communiter: Parisius fecit tale festum vñ spe
ctaculum. i. populus habitans parisius. Beatus x̄ Johanne
nes prope mare galilee: quod altero nomine dicitur mare ty
beriadis fuit natus. et in eodem piscationibus fuit occupatus
et inde a christo vocatus: ut habeat Mat. iiiij. ppter quod con
uenienter potest nomine tyberiadis designari. vt si sensus: Ma
nifestauit se iterū iesus ad mare tyberiadis. i. ad iohannē euā

gelistam. Iterum: id est post prophetas veteris testamenti.
Item aliter: iterum. s. semel in euangelij descriptione: et als
in apocalypsis revelatiōe. Circa quartū cōsiderādū q̄ pro
phete veteris testamenti licet prophetauerint de plurib⁹ po
pulis et gentib⁹: vt patet libros eorum intuenti: tamen pro
phetauerunt tñm vñ populo sive genti. s. iudeoz. Jonathā er
cepit q̄ fuit missus ad pphetađū nimis. ceteri vñ ad ppheta
đū iudeis. Johānes x̄ pphetauit in hoc libro omnib⁹ gē
tibus et populis: quia pphetauit vniuersali ecclesie ex omni
bus gētibus et populis et linguis cōstitutae: vt magis videbis
in libri psecutiōe: pph qd̄ de ipso pōt dici illō. Et. lv. Acce te,
sīe ppls dedi eū duce ac pceptore gentibus. dicit T̄ estem: et
protestatus fuit vniuersali ecclesie de futuris tribulationib⁹.
Quem ac pceptorem: vt per eius vitam et doctrinam om
nes gentes (si sequantur ipsum): ad celestem gloriam deducā
tur: pfectante domino nostro iusu christo: qui cum patre et spi
ritu sancto viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Prefatio sup Apocalypsim finit.

Nico. de lyra

Incipit exppositio yellera
blii Nicolai de lyra sup p̄fationē Hil
berti in libri Apocalypsis.

Onus q̄ pte volūt viue
re t̄c. q̄m effect⁹ effici
enti et op̄ artifici sueni
en̄ rūdet. Artifici aut̄
qd̄ ē artifex auctorita
tes qd̄ misterio: sic erā
de efficiēte. Hilbert⁹ huic op̄i p̄mittē
p̄fationē istā. Prio ipam determinat i
relatione ad artificē sive efficiētē auto
ritate. sed in relatione ad artificēs sive
efficiētē misterio. ibi: Adit aut̄ iohes
et cōp̄lit t̄c. q̄m aut̄ artifex n̄ ē opans
en̄ ipetu: s̄ p̄cedēte dispositiōe: quā q̄
dē cōseq̄ opatio circa materiā: et ipaz
opationē informat intētio ex pte agēt:
et mor⁹ ex pte op̄is: ad quē vñ q̄ sequi
tur ipm opatū in effectū. Primo del
mina de efficiētē sive artifice. in q̄tū
est disponēs. sed in q̄tū ē agens. ibi:
Reuelauit aut̄ tota trinitas. tertio d
materia actiōis. ibi: De q̄ reuelatione
hūc librū scri. t̄c. q̄rto de uētōe agēt.
ibi: Ut q̄s denunciata supplicia terrēt.
q̄nto de ipo opato. ibi: Ideo iste liber
inter reliq̄s scri. t̄c. sexto de mō actio
nis. ibi: Cū aut̄ iohāni h̄ in vīsōe fue
rūt reuelata. Et in his sex tāgūk̄tū
or cause vna cū causato. efficiens aut̄
in q̄tū est de duplii differētia. s. dispo
nētis et agētis. Premittētis liḡ expō
tor hūc libri. s. Hilbert⁹ in p̄ma pte isti
us p̄fatiōis: breue fideliū trāslationē
ex x̄bis ip̄i cōsolatoris x̄pi. subiliūgit
q̄liter de disposerit tribulatiōes futu
ras ecclesie reuelare. Et q̄ dispositiōis tra
tionabili rūdet rō cōueniēs: interserit
rōne q̄re de⁹ sic disposerit. ibi: Prote
rea vidēs de⁹ paltri. Tria igit in hac
ptica pmo tāgūk̄. s. cōsolatio fidelū
rō dispositiōis diuile: et ipa dispositiōis.
Dic g: L̄ es q̄ pte et iuste. i. religiose.
b̄ Colūt vi. i. x̄po. s̄c̄ dīc apl̄s. q̄. Li
mōth. iiiij. Persecutiōe patiēt.
c̄ Guxta il. Acl. ii. Fili acce. ad fui
tuē dei: cui fuisse regnare ē. o Sta.
in iusticia firm⁹ et parat⁹ ad opa iusti
cie exercēda: Tob. v. Egressus tobias iuēit iu. stan. splēdiluz
p̄cinctū et q̄l paratū ad ambulādū. Et t̄tore. vt nibil qd̄
faciēdū ē negligas: Eccl. viij. Qui timet dūm nibil negligit.
f̄ Et p̄para ani. t. i. voluntate tua. ḡ Ad rēta. sustinēda: Ja
cobi. Itūs vir q̄ suffert tē. supple spōte. Et q̄re b̄ sit faciēdū.
subiliūgit. d̄ Tētatio nāq̄ ē vita hoīs sup terrā: Job. viij. Alia
līra: Ullīta ē vita hoīs sup terrā. q. d. b̄ ad b̄ pos̄ ē sup ter
rā: vt lāq̄ miles forū. et strēnu⁹ forū sit in tētatiōib⁹. q̄. b̄

Incipit prefatio Hilberti pi
etraiensis in apocalypsis ioh̄is.

Onus q̄ p̄ig volunt
viuere i christo (sicut
ait apl̄s) + psecutiōē
paciēt. Juxta illō. Fili
accedēs ad seruitutez
dei sta i iusticiar tōre: et p̄para a/
nimā tuā ad tētati onē. Lentatio
nāq̄ ē vita hoīs sup terrā. Ne at
fideles in his deficiāt cōsolat eos
dūs: at q̄s p̄firms dices: + Globiscū
sū vsq̄ ad p̄sumatiōem sc̄i: et no
lite timere pusill⁹ grex. Propter
ea vidēs deus pater tribulatiō
nes quas passura erat ecclesia ab
apl̄is fundata sup petrā x̄pm: vt
minus timeāt. s. tribulatiōes. s. Dis
posuit. de⁹ paf. **U**na. i. part. s. filio
et spūctō. eas reuelare. **R**e
uelauit at tō. tri. t̄c. Hic tāglē de artū
fice in q̄tū est operās sive agens. et q̄
h actio s̄ solū requebat materia i q̄: s
cui: et subiungit. d. **C**hristo sū hu
manitatē. i. x̄po in q̄tū ē hō: t̄ in q̄tū
est de⁹. ip̄e etiā sibi homini reuelauit.
Sed nōne aia x̄pi a tpe cōceptiōis sc̄i
uit oia q̄ de⁹? Despōsio. licet oia sc̄iuit
nō tñ ita limpide sīc de⁹. ppter qd̄ cir
ca ea q̄ sc̄iuit aliqd poterat a deo reue
lari sibi. **P**ro x̄po iohāni p̄ an. io
hā. ec. reuelauit. **E**ccl. s. alle spe
cialis. x̄p̄. viij. Ecclesie q̄ sūt in asia.
s. generalis vniuersitē. **A** de q̄ reue
materialis. i. de qd̄ reuelat⁹: vñ aggred
gatiōe. i. s. qd̄ reuelatiōib⁹. **b** Hūc
libri cōp̄sūt. s. iohes. c. **U**na. i. qd̄
hac reuelatiōe. **D** Apocalypsis dr.
i. reuelatio. ab apo qd̄ ē re⁹ et calypsis
qd̄ est velamētū: q̄s reuelamentū vel
reuelatio: qz ibi multa reuelant. vnd
apocalypso ris: id ē qd̄ est reuelare.
qz h cōtinēt. **e** Que de⁹ reuelauit
t̄c. in tpe p̄mitiu. i. tpe fundatiōis et
plātatiōis sue. Et q̄nta. **f** Mūc. i. tē
pore moderno patiat. Et quāta.
g In nouissimis temporiibus anti
christi passura sit quando tanta erit
tribulatio vt si fieri pōt mo. et electi:
l. Et q̄ p̄bis et nūc. i. in aliquibus mēbris.
l. Et in futuro p̄mia sit suscepitura. **h** Nunc. q̄tum ad do
na gratie. In futuro. q̄tum ad dona glorie.
k. Et quos denunciata supplicia terrent. **M**ic tangit inten
tio reuelat⁹. **L** Promissa p̄mia sc̄i. qz h Bernardū: Cō
sideratio p̄mij minuit vñ flagelli. Seneca: Spes premij sola
tūtū sit laboris. **m** Ideo iste liber t̄c. pphete nomine cense
tur. hic declarat de ipso opato. et p̄mo simplici. sc̄o el⁹ excel
lētūtā respe

Wat. xxiiij. **o** Et q̄ p̄bis et nūc. i. in aliquibus mēbris.
l. Et in futuro p̄mia sit suscepitura. **h** Nunc. q̄tum ad do
na gratie. In futuro. q̄tum ad dona glorie.
k. Et quos denunciata supplicia terrent. **M**ic tangit inten
tio reuelat⁹. **L** Promissa p̄mia sc̄i. qz h Bernardū: Cō
sideratio p̄mij minuit vñ flagelli. Seneca: Spes premij sola
tūtū sit laboris. **m** Ideo iste liber t̄c. pphete nomine cense
tur. hic declarat de ipso opato. et p̄mo simplici. sc̄o el⁹ excel
lētūtā respe

lenti respectu altariꝝ ap̄b̄iarū māſe
stat ibi: Que alijs ē excellētior p̄/
p̄b̄etis. tertio eiꝝ auctoritatē decla/
rat. ibi: Ad cuiꝝ ſfirmādā aucto/
ritatē. Determinaſ igis t̄re ite liber/
diciſ. p̄phetia. cū dī: Iō. q. d. qz hic
p̄nūciant̄ tribulatiōes p̄cedētes et
pmia q̄ sequū. ideo ite liber t̄c.
a Que alijs est t̄c. Hic declarat
de eo in cōparatiōe: t̄ deterr̄iaſ p̄/
mo q̄ excellit aliaſ p̄phetias. Icō
b pluriſ decanſis ſue rōnib̄ oſte/
diſ. ibi: Quia de xp̄o t̄ ecclia t̄c.
Dicit ḡ: Que alijs est excellētior
p̄phetis. t̄ modis excellēdi ſubiu/
git. b Sic enī no. te. p. ve. e. le.
Quō aut̄ p̄stat nouū testamētū ve/
teri nōne dī. Ezech. iij. q̄ rota erat
irota: t̄ ver̄ t̄c. in nouo: t̄ ecōuer/
ſo: ḡ ynu alteri p̄stat. Natio: vetus
est in nouo p̄ explicatiōe: ſz nouū
in veteri p̄ implicatiōe. Preterea
vet̄ ē in nouo materialis: nouū in
veteri formalis. t̄ iō nouū p̄stat ve/
teri q̄ ſorma p̄ſtātior t̄ elegantior
materia. c Alia de xp̄o t̄ ec/
ma. ex pte iā adī. t̄c. Hic tāgū ſō/
nes due q̄r̄ h̄ p̄phetia est excellētior alijs.
Enī eī: q̄r̄ multa de myſte/
riis xp̄o ecclie iā cōpleta. p̄phetat.
Alia ē: q̄r̄ illi data ē trifaria. p̄phe/
tia: alijs vniſaria. Nota q̄ forfaris
cōponit cū vn̄: t̄ dī vniſarius ab
vn̄. l. de vno loquē. vn̄ vniſarius
dicit. p̄pheta q̄ t̄m p̄phetat devno
tempore. bifarius qui de duobus:
t̄ quandoq̄ bifarius ponitur pro
bilingui. trifarius qui de tribus.
In aliq̄b̄ h̄o libris ſcribit vniſha/
ria p̄ ph. t̄ tūc cōponit ab vn̄ vna
vn̄: t̄ phares q̄ est diuifio. vñ vni/
pharia. i. ſimpler dei. p̄phetia. tri/
pharia. triplex. d Ad cuiꝝ con/
fir. au. t̄c. hic declarat auctoritatē.
q. d. ex his habet auctoritatē liber/
tate: q̄r̄ trinitas ea que ibi dicunt̄ re/
uelauit: t̄ revelatiōes angel⁹ appor/
tauit: t̄ iohānēs ap̄ls eas ecclie nū/
ciauit. His trib⁹ testib⁹ credēdū ē:
q̄r̄ in ore duoy vel triū ſteſtū ſtabit
omne xp̄b̄: Aen. xix. t̄ mat. xviij.
e Cū aut̄ iohānēs. hec ī vi. fu. re. pri/
mo deterr̄iaſ modus actiōis. ſecū
do ſubſiuḡ diſtictio viſionuz. ibi:
Uſio ē alia corpo. t̄c. tertio deter/
minat ſub quo genere viſionis fie/
bat h̄ ſreuelatio. ibi: Quō vidit io/
q̄ in hoc li. re. t̄c. Sic ḡ. f Uſio
enī alia cor. t̄c. aliq̄d videm⁹. ſicut
balthasar vidit manū ſcribēt̄ i pa/
riete: daniel. v. Et bellitus currus
igneos: i q̄b̄ helias rapt⁹ fuit. iiij.
Reg. ii. g Alia ſpūalis t̄c. imagi/
nes reū cernim⁹: q̄b̄ aliq̄d alio ſi/
gnificat q̄ ſcernit. ſupple: Dicit.
h Dicit pha. ſpi. i. ſpicay viſio/
nes. ſci. xl. i Et moy. rubū ar/
bro. ii. k Ille dormi. iſte vi. ſ
cōtra corporalib⁹ oſſis vidit moſes:
t̄ corpale erat q̄d vledebaſ. g vi/
ſio rubi non erat ſpūalis viſio. Re/
ſpōdeo referēdo viſionē ad illō q̄d
erat corpe vñ corporaliz viſuz: erat
viſio corporal: referēdo aut̄ ad ſigna/
tuꝝ p̄ q̄d ſic videbaſ: imaginaria
ſen ſpūalis dici p̄t̄. Ul̄ forte vt qui/
dam dicit: videbaſ ignis: q̄ reuera/
no erat. ignis. viſio aut̄ imaginaria

G. ſultvi

scripturas noui testamēti p̄phetie no/
mine censeſ: que alijs excellentior est
p̄phetis. Sicut enī nouū testamētū
p̄stat veteri: euāgelīū legi: ita hec pro/
phetia p̄phethis veteris testamēti: q̄
de xp̄o et ecclia magna ex pte iā ad/
impta ſacramēta denūciat. Ell̄ etiā
iō: q̄ cū alijs vniſaria: iſti trifaria dā/
ta ē p̄phetia ſil. ſ. de p̄teritor p̄nti t̄ fu/
turo. Ad cuiꝝ ſfirmādā auctoritatez:
occurrit ēt auctoritas mittēt̄: deferēt̄
t̄ accipiet̄. Mittēt̄ ſz trinitat̄: t̄ de/
ferēt̄ ſageli: t̄ accipiet̄ ſz iohānēs. Lū
aut̄ iohānēs hec i viſio fuit reuelata:
t̄ ſunt tria genera viſionū: ſub q̄ gene/
re p̄tineat viſedū ēt. Viſio enī alia
corporalis: quādo videlicet corpora
ſ lib⁹ oculis aliq̄d videm⁹. Alia ſpūalis
ſeu imaginaria: cū videlicet dormiē/
tes vel etiā vigilātes images rex cer/
nim⁹: q̄b̄ aliq̄d ſignificat. Sic vidit
i pharao ſpicas: t̄ moſes rubū arde/
re: ille dormiēs: iſte vigilās. Alia ite/
lectualis: q̄r̄ videlicet ſpūſtō reuelan/
te intellectui mētis veritatē mysterio/
ru ſicut ſit capimus. Quō vidit iohā/
nes q̄ in hoc libro referunt. No. enī fi/
guras t̄m vidit ſpiritu: ſz earū ſignifi/
cata mente intellexit. Vlidit aut̄ iohā/
nes et ſcribit in pathmos iſula rele/
gar̄ a domiciano i exilio p̄ncipe ip̄y/
ſimo: hac eū ad ſcribēdū cōpellēt̄ cā:
q̄r̄ dū exul tenereſ a domicio i path/
mos iſula: in ecclie ſb̄ ſerat multa
pullulauerūt atq̄ inoleuerūt vittia at/
q̄ ſi diuereſ heres. Erat enī qdā here/
tici ibi dicētes christū non fuſſe ante/
maria: q̄r̄ t̄q̄lif de ea nat⁹ erat: quo ſ
iohānēs in p̄ncipio euāgelīū ſui redar/
guit dicēs: In p̄ncipio erat verbū. Et
iſi libro cū dīc: Alpha t̄ o: id ē p̄ncipi/
um t̄ finis. Dicebāt etiā qdā eccliam
p̄dere tribulationū an ſinē ſcl̄ ſitū
rā: t̄ p̄ labore ſi ſpīmū eternū ſuſceptu/
rā. Hoꝝ ḡ errores volēs obſtruere iohā/
nel: oſſidit xp̄m p̄ncipiū cē t̄ finē. Uſi
Elias: Ni me nō eſt format⁹ de⁹: et
poſt me nō erit. Et eccliam p̄ exercitiū
tribulationū nō obſinere: ſz p̄ficeret: et
p̄ his brauiū eternū recipere vel ſuſci/
pere. Scribit aut̄ iohānēs ſeptē ecclie/
ſiſ ſiſ ſeptē ſeptē episcopis de p̄di/
ctis iſtruiens t̄ p̄ eam totam genera/
lem ecclie docēs. Et itaq̄ ſeria iohānēs
in iſi ope ſtar⁹ ſpecialiter ſiaſe
neccleſie: nec nō et totius: videlicet

fuit viſio petri: Act. x. q̄n. ſ. poſit⁹ in
extasi vldit q̄drupedia t̄ ſerpentia. t̄
dictū eſt ei: Aliacta t̄ mādnes.
l // Alia iteſtualis t̄c. ſicut eſt ea/
p̄nū. Hac eī viſione res iteſtualas
que ſunt ſine imagiſ ſide. vñ
Blosa. ij. x. xij. dicit: Hac viſione
que dicit intelteſtualis ea cernunt q̄
neſ ſunt corpora nec viſtas gerūt for/
mas eorum ſimiles velut iſpa mens t̄
omnis affectio bona.

m // Quō vidit iohānēs t̄c. earū ſi/
gnificata mētē iteſtlerit. Contrā qdaz
gloſa dicit: Iohānēs in mētē imagi/
nes vidit. Deſpōſio: ſi diversos re/
ſpectus imagnaria fuit t̄ iteſtualis:
qua mētēs intellectu illuminato
a ſpūſtō veritatē cognouit. per hoc
q̄ veriſime fuit p̄phetia. Nota q̄ nō
dicit viſio niſi cōtineat aliud mystice
q̄d deo reuelante ſciat: t̄ ideo triplex
viſio dicit triplex celū. n // Vlidit at̄
iohānēs t̄ ſcribit in pathmo t̄c. In
hac ſecondā pte ſpatiōis deterr̄iaſ de
iſpo ſe p̄ ſi q̄ refert ad efficiētē ſi/
ue ad artiſtē ministerio q̄ eſt iohā/
nes. Rogreditur iſtū in hac pte
ſic: Vrōmo exponit quis eſt iſte arti/
ſtē t̄ que ſit ei⁹ actio. At q̄r̄ hec actio
cū ſit materialis requirit locū t̄ ſp̄s:
ſubiunḡ de loco t̄ ſp̄. ibi: In path/
mo iſula. vbi tāgū q̄ ſeo ſcribit: et
quo. ſ. ſp̄ ſe exiliū ſit: q̄d daf iteſtliq̄ p̄
hoc q̄d dicitur: Delegat. particiſiū
enī ſp̄ ſe configūat. Et q̄r̄ artiſtē ſe
operans operaſ aliq̄d cauſa-motus.
Sequenſ ſubdiſ de cauſa mouētē eū
ad ſcribendū: q̄ eſt duplex. vna ſe pul/
lulatio errozuſ. que tangiſ ibi: Hac
eū ad ſcribendū cōpellente cā t̄c.
alia cauſa eſt iſtructio ecclieſi ſiſ ſe
t̄ ecclie ſe generalis. vnde prima cauſa
ſuit extirpatione malorum. ſecondā in
formatio ſine iſtructio honorū: que
tangiſ ibi: Scribit aut̄ iohānēs ſe
ptē ecclieſi ſe ſe generalē ecclie ſe
am doceſ. ſ. per aſian minorē. de q̄
dicit ſiſ. ethymol. xij. Iſia minor
ab oriente cappadocia angliſ: ab ali/
is partibus vndiq̄ mari cireundā. na/
nam a ſeptentrione pōtū euāgiū ha/
bet: ab occaſu pōntidem: a meridie
egyptiū mare t̄c. Alia eſt aſia ma/
ior dicta a nomine culuſdā multeris:
que apud antiquos impertuz tenuit
orientis. hec in tertia parte orbis diſ/
poſita. ab oriente: ortu ſolit: a meridie
oceano: ab occiduo noſtro mari ſi/
nitur: a ſeptentrione meothide lacuſ
t̄ thanaſ ſluui terminat t̄c. Et q̄r̄
actio hmōi ſe requirit materia. cōſequē/
ter ſubdiſ de materia huini ſe operis
cū dicitur: Et itaq̄ ſeria iohānēs
in hoc opere ſtatus ſpecialiter aſian
ecclie ſe neccleſie ſe totius. videlicet:
Que. i. quanta mala. In preſenti pa/
tiatur: t̄ que premia in futuro rece/
ptura ſit. Et q̄r̄ intētio regit agentem
ſue iſtructio: t̄ modus operatiōis.
consequenter t̄ agitur iſtū ſcribē/
tis cum dicitur: Intentio ho eius eſt
monere ad patientiam que ſeruanda
eſt: tum quia brevis labor: tum quia
premiū magnum. Deinde ſubdiſ mo/
duſ. cū dicit: Modus tractādi talis:
p̄mo p̄mittit. ploguz t̄ ſalutationem
vbi reddit auditores benignos t̄ at/
tētos t̄c. Sex iſtū ſunt particeſ ſt̄

N 2. v. partis

Nico. de lyra

partis: et sic ordinate. Primo enim tangitur de efficiente in, quod est efficiens. Ibi: Qui. s. Iohannes scribes. secundo de loco et tpe quibz scriptis. tertio de causa motu ad scribedum. quarto de materia. quinto de intentione. sexto de modo. Dicit ergo: Videlicet atque lobes et scriptis in pathmo: Apoc. iij. Fui in insula quod vocat pathmos. Et nota quod ibi pathmus et pathmus mis: in ead significatio ne: et utrumq habet pathmo in datiuo et ablative. sic clausus claro: tenedos tenedo: delos delo. In ecclesijs qbus perat: aie maioris cui metro polis erat ephesus. pfectus enim iohannes septem ecclesijs illius aie. Quod pullulari inchoatione. pullulo las dicit germare vel multiplicare. Atq i olearuerit. i. creuerit coluerit. tundine. Utia. q mores cor rupunt. Atq diuerse hereses: que vtolabat fidem. Erat enim quidam manifestat cuiusmodi hereses pullulabat ibi se in asta. Alpha principius est elementorum grecorum. Finis quod bene coenit ei. de quo dicit Esai. xlviij. Ante me non est formatus de: et post me non erit. Ante finem scilicet de stiria. i. defecturam. a de sinu de sinis: de sinu v. de sinu de sinere: de sinu de stitu. Nec autem dicebant non credentes veritati: quod dicit Mat. vi. Nobiscum sum omnibus diebus vobis ad colum marionem secuti. Et pro labore non premium eternum suscepimus. cum tunc dicit Sap. r. Sed deus mercede laborum sanctorum suorum. Et eccliam per exercitum tribulationum. supple ostendit. Non desinere spiritu cere. quod facit Apocal. xij. vbi dicit quod mulieri date sunt due ale

Prologus

que in pnti patias: et in futuro receptura sit. Intentio vero eius monere ad patientiam quod seruanda est: tu quia brevis labor: tu quod premiu magnum. Adordus tractandi talis: prior permittit plogum et salutationem ybi reddit auditores benignos et attetos: quod permisso accedit ad narrationem. Alii narrationez vero oreditur christum esse ab eterno sine principio et fine: inducens ipsum loquentem: Ego sum alpha et omega: id est principium et finis. Postea accedes ad narrationem distinguit septem visiones: quod terminat iste liber summatur. Permittit autem plogum dices: Apocalypsis iesu christi. subaudis: hic est. Sic in aliis visionibus Esiae hec est et parabolae salomonis he sunt.

Incepit prologus sancti Iohannisi in apocalypsim sancti Iohannis apostoli.

Iohannes apostolus et euangelista a christo electus atque dilectus in itato amore dilectionis uberior habitus est: vt in cena super pectus eius recubuerit: et ad crucem astata soli matre propria comedass: ut quem nuber volenter ad amplexum virginitatis lasciverat: ipsi est custodienda virginem tradidisset. Hic itaque cum pps obvium dei et testimoniū iesu christi in pathmos insulam sortire exiliū: illic ab eo de apocalypsis hostela describit: vt sic in principio canonis. i. libri geneseos incorruptibile principium pnotat: ita est incorruptibilis finis virginis in apocalypsi redderetur dicens: Ego sum alpha et omega in initio et finis. Hic est iohannes qui sciens supueisse sibi die egredi siens de corpore: provocat in epheso discipulus: descendit in defossu sepulture sue locum: oroneque completa reddidit spumam tam a dolore mortali factam extraneum: quod a corruptione carnis noscitur alienum. Cum tamen scripture dispositio vel libri ordinatio: id a nobis per singula non expoit: vt nescientibus in predicti desiderium collocet: et queritur labor fructus: et deo magisterio doctrina eruet.

Finit prologus.

Nico. de lyra

duale aquile magna et volaret in desertum locum. Sed p.ficere sicut aurum in igne non deficit sed perficit. Sap. iij. Et de luctis: Lanç aurum in fornae probauit illos. Et per his modicis tribulationibus Brauim eternum recipere. I. vita eterna. iij. Timoth. q. Si comortui sumus et conuenimus: si sustinemus et regnabimus: hoc erit quando sponsa ducta in thalamum sponsi do tabitur dote bona. dices cujus illa illud. xxx. Motanit me dominus dote bona.

AQuae in presenti seculo patitur: et que in futuro receptura sit. premia eterna promoda et leui tribulatione. iij. Cor. iiiij. Id quod in presenti est momentaneum et leui tribulationis nostre supra modum in sublimitate eternum glorie pudus operatur in nobis. b. Intentio autem eius. Hic tangit intentio scribentis: que est monere ad patientiam. Intentio enim iohannis fuit supra. i. subditos instruere quantum ad intellectum. hic autem intendit eos informare quantum ad effectum. c. Modus tractandi talis. Hic tangit formalis causa finis quod attenditur penes modum agendi. primo premitur iohannes per logum. cum dicitur: Apocalypsis iesu christi tecum. et salutationem. ibi: iohannes septem ecclesijs tecum. Quo premisso accedit ad narrationem. ibi: ego iohannes frater vester tecum. et ea. viij. s. Finis septem ecclesijs quibus scribit finis septem statutus ecclesie generalis.

Finit expositio istius prefationis.

Prothematia in apocalypsim

Sicut in secularibus libris tria queruntur. Intentio. s. virtus: et cui parti philosophie suppeditat. Sic quoque in hoc libro divino tria queruntur: materia: intentio: virtus: et cui parti humanitas. i. vite subiaceat. Vt etiam eni alia philarctica: alia practica: alia theoria. i. contemplativa: cui liber iste subiaceat. Intentio est auctoris huius ponere signa quod cōmēder nobis patientiam. i. faciet nos patientes pronome christi: ut de patientia eundo ad contemplationem celestis gaudi puentre possimus: ad virtutatem: ad remunerationem. s. patientie nostra. i. ad duplice stola aie. s. ac corporis beatitudinem. Et notandum quod patientiam comedet: ostendendo. s. quod varias similitudines ut per equos et litteras: persecutioes pntis et future ecclie in tpe antichristi. s. i. diversas tribulaciones diuersorum statuum ecclie pminunt nos referendo: ut fortiores simus ad sustinendum. Nam leuitus ledit quicquid puidimus an. Illud quod sciendu quod potest comedat patientiam. Ido videlicet quoniam fundamentum est omni virtutum: prudenter teste: quod ait: Vtina vel debilis est virtus quia non patientia firmat.

De ecclesia: postquam ab apostolis fuit fundata: disposita est filio et secundum eas tribulaciones et carum pmissa reuelare. Ita cula enim quod puidenter minime ledit. Ita christus manifestauit finem humanitatem: christus iohannes: et iohannes ecclie reuelauit: quod excellebat omnibus pmissio castitatis: et quod gratia dei interpretat: quod oia bona quod agebat gratia dei ascribebat: et quod oia imania tormentorum equanimitatem mens sustinebat. Sed quod constat hanc reuelationem factam

facta esse in visione: videndum est sub quo genere visionis est: visio enim alia corporalis est: alia spiritualis: alia intellectualis. Visio corporalis est qua videmus celum et terram et cetera talia. Visio spiritualis est quod in eo quod videtur aliud praeditum: sicut fuit de moysi quod vidit rubrum non ardente ardore: quod aliud significabat. Intellectualis vero quod spissatum intimat aliquid mysticum: sicut sanctus iohannes in hoc libro fecit: nam non realiter ista vidit: sed diuino flamme inspirante: convenientia signa passionis non designativa intellectui suo configuravit. Unde quod sit materia illius videamus. Materia illius sunt septem signa. i. genera tribulationum. Intentio vero est nos imitare ad patientiam: ut per patientiam veniam ad contemplationem: per contemplationem ad reuelationem. Inde ad beatitudinem in qua habemus finaliter causam huius opis: et quod non queritur in diuinitate de phtis sed de vita: videamus cuiusvis supponas. Cetera: alia theoria. i. contemplativa: alia practica. i. activa. Sed practica ad theoricas constat referri. Et notandum est quare nos magis ad patientiam quam ad alias virtutes inuitemus. ad quod dicendum est quod sicut fides est fundamentum omnium virtutum: sic patientia quodammodo est substantia testamenti. vnde prudenter: Aliqua est virtus quam non patientia firmat. Motandum vero est quoniam pars huius libri per proemio vel prologo accipi. s. vix ad illum versum: ego iohannes fui tecum. In qua parte nos inuitat ad legendum et ad audiendum et ad seruandum: quia si hoc fecerimus beatitudinem consequemur: et sic commendat opus suum: legendus est iste liber: quia est apocalypsis iesu christi. t. reuelata